

POSTANOWIENIE

Dnia 8 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania A.W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Nowym Sączu
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 8 kwietnia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Krakowie z dnia 28 stycznia 2025 r., sygn. akt III AUa 30/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od A.W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Nowym Sączu kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanej orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 października 2020 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu oddalił odwołanie A.W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Nowym Sączu z 26 lutego 2019 r., stwierdzającej, iż A.W. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w okresach: od 20 września 2013 r. do 31 października 2013 r., od

31 października 2014 r. do 1 kwietnia 2015 r., od 31 marca 2016 r. do 24 maja 2017 r., od 24 maja 2018 r.

Jako okoliczności bezsporne Sąd Okręgowy podał, że odwołująca A.W. zgłosiła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych siebie jako osobę prowadzącą działalność gospodarczą Usługi Krawieckie do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych; emerytalnego, rentowego i wypadkowego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego w okresach: od 20 września 2013 r. do 31 października 2013 r., od 31 października 2014 r. do 1 kwietnia 2015 r., od 31 marca 2016 r. do 24 maja 2017 r., od 24 maja 2018 r. Odwołująca się przebywała na zwolnieniach lekarskim w okresach: od 31 października 2014 r. do 1 kwietnia 2015 r. (zasilek chorobowy), od 31 marca 2016 r. do 28 kwietnia 2016 r. (zasilek opiekuńczy), od 29 kwietnia 2016 r. do 13 października 2016 r. (zasilek chorobowy), od 17 października 2016 r. do 24 maja 2017 r. (zasilek chorobowy), od 24 maja 2018 r. do 30 maja 2018 r. (zasilek opiekuńczy), od 1 czerwca 2018 r. do 14 listopada 2018 r. (zasilek chorobowy), od 15 listopada 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. (zasilek opiekuńczy). W okresach od 1 listopada 2013 r. do 30 października 2014 r., od 2 kwietnia 2015 r. do 30 marca 2016 r., od 15 maja 2018 r. do 23 maja 2018 r. pobierała zasiłek macierzyński. Świadczenia ustalane były od wysokiej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Miesięczna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą wynosiła za: wrzesień 2013 r. - 176 zł, październik 2013 r. - 9.000 zł, październik 2016 r. - 235,45 zł, maj 2018 r. - 85 zł, styczeń 2019 r. - 1383, 39 zł.

Nadto Sąd Okręgowy ustalił, że A.W. ukończyła szkołę zawodową gastronomiczną i uzupełniała naukę w Liceum dla Pracujących. W 2013 r. była zatrudniona u siostry A.Ś. jako opiekunka do dziecka na 1/2 etatu za wynagrodzeniem 400 zł miesięcznie. Jej matka jest krawcową, od której uczyła się szycia. A.W. jest samoukiem w tej dziedzinie. Odwołująca się nie kończyła żadnych kursów krawieckich. Maszynę do szycia dostała od rodziny na urodziny. W dniu 20 września 2013 r. A.W. - będąc w 7 miesiącu ciąży - zarejestrowała pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą [...] Usługi Krawieckie. Główny jej przedmiot stanowi produkcja pozostałej odzieży wierzchniej. Siedziba działalności mieściła się

w domu rodzinnym odwołującej się. Dla celów prowadzenia działalności gospodarczej w dniu 19 września 2013 r. odwołująca się zawarła z matką umowę użyczenia lokalu o pow. 7, 80 m² (pokoju). W ramach zarejestrowanej działalności gospodarczej A.W. zajmowała się szyciem tylko w niewielkim zakresie. W okresie od 20 września 2013 r. do 31 października 2013 r. wykazała w podatkowej księdze przychodów i rozchodów następujące usługi: a) wrzesień 2013 r. (łącznie 65 zł) - 50 zł usługa z 24 września 2013 r. na rzecz A.K., 15 zł usługa z 27 września 2013 r. na rzecz J.G., b) październik 2013 r. (łącznie 170 zł) - 40 zł usługa z 2 października 2013 r. na rzecz M.L., 15 zł usługa z 4 października 2013 r. na rzecz B.L., 15 zł usługa z 11 października 2013 r. na rzecz P.P., 10 zł usługa z 15 października 2013 r. na rzecz A.P., 5 zł usługa z 17 października 2013 r. na rzecz J.K., 5 zł usługa z 22 października 2013 r. na rzecz A.L., 5 zł usługa z 25 października 2013 r. na rzecz J.G., 10 zł usługa z 29 października 2013 r. na rzecz A.Ś. W styczniu 2019 r. (w trakcie kontroli ZUS, o której została zawiadomiona 28 grudnia 2018 r.) odwołująca wykazała w książce przychodów i rozchodów 80 zł, tj. 35 zł usługa z 4 stycznia 2019 r. na rzecz A.M., 10 zł usługa z 4 stycznia 2019 r. na rzecz J.K., 30 zł usługa z 16 stycznia 2019 r. na rzecz J.G., 5 zł usługa z 18 stycznia 2019 r. na rzecz M.W. Od 1 listopada 2013 r. A.W. była na urlopie macierzyńskim. W trakcie urlopu zaszła w drugą ciążę, którą źle znosiła i była na zwolnieniu chorobowym. Drugie dziecko urodziła 2 kwietnia 2015 r. i przez rok korzystała z urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego. Po zakończeniu urlopu korzystała ze zwolnienia chorobowego przez pół roku z uwagi na problemy z kręgosłupem. Potem była w trzeciej ciąży i przez całą ciążę była na zwolnieniu chorobowym. Trzecie dziecko urodziła 25 maja 2017 r. Po urodzeniu dziecka korzystała z rocznego urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego, a po nim kolejno była na zwolnieniu chorobowym. Działalność gospodarczą odwołująca się wznowiła w styczniu (potem była na chorobowym) oraz w marcu 2019 r. W kwietniu 2019 r. zaszła w czwartą ciążę, ale działalność prowadziła do sierpnia/września 2019 r. Czwarte dziecko urodziła 13 stycznia 2020 r. Od tego momentu korzysta z urlopu macierzyńskiego. W okresach przerw związanych z rodzicielstwem albo chorobą odwołująca się nie wykonywała żadnych usług w ramach zarejestrowanej działalności gospodarczej. A.W. nie

prowadziła działalności gospodarczej, w celach zarobkowych, w sposób zorganizowany, ciągły, zgodnie z ustawową jej definicją.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy przyjął, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Rozpoznając apelację skarżącej od powyższego wyroku, Sąd Apelacyjny uznał, że prowadzenie działalności gospodarczej polega na stworzeniu odpowiednich warunków do jej wykonywania, składaniu ofert, oczekiwaniu na zamówienie, jak i na faktycznym wykonywaniu zleconej pracy. Konieczne jest podkreślenie, że zasadniczo choroba i korzystanie z zasiłków, nawet przez dłuższy czas, nie powodują samo w sobie zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej i ustania obowiązku ubezpieczeń społecznych. Niemniej jednak w realiach rozpoznawanej sprawy odwołująca się nie wykazała, aby po wznowieniu działalności gospodarczej od dnia 23 listopada 2016 r. prowadziła bądź miała zamiar faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej w sposób zorganizowany i ciągły. Przeciwnie, poczynione ustalenia faktyczne i ich ocena dokonana przez Sąd pierwszej instancji, pozwalają uznać, że skarżąca podejmowała jedynie działania pozorujące prowadzenie działalności gospodarczej, aby korzystać ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, jednak nie podejmowała aktywności, które mogłyby wskazywać na zamiar prowadzenia działalności gospodarczej. Tym samym Sąd Okręgowy nie naruszył przepisów prawa materialnego, przyjmując, że przedstawiony materiał dowodowy nie przemawia za uznaniem, aby od dnia 23 listopada 2016 r. skarżąca faktycznie prowadziła działalność gospodarczą w rozumieniu art. 3 prawa przedsiębiorców, a wcześniej art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

W konsekwencji powyższych rozważań Sąd Apelacyjny stwierdził, iż zaskarżony wyrok oparty został na niewadliwych ustaleniach faktycznych i jest zgodny z prawem, a apelacja jako nie zawierająca usprawiedliwionych zarzutów podlega oddaleniu na zasadzie art. 385 k.p.c.

Powyższy wyrok został w całości zaskarżony skargą kasacyjną wniesioną przez odwołującą się, w której zarzucono:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

- art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 38 ust. 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędne przyjęcie, że odwołująca w okresie objętym zaskarżoną decyzją ZUS, nie prowadziła pozarolniczej działalności gospodarczej i nie podlegała obowiązkowemu i dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i ubezpieczeniu wypadkowemu, podczas gdy A.W. w sposób szczegółowy w toku postępowania wyjaśniającego przed ZUS, jak również sądowego wykazała fakt prowadzenia tej działalności gospodarczej, jej ciągłość, zorganizowany i zarobkowy charakter oraz wszelkie cechy jej faktycznego prowadzenia,

- art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przez niewłaściwą wykładnię sprowadzającą się do uznania, że czynności wykonywane przez skarżącą nie są tożsame z wykonywaniem pozarolniczej działalności gospodarczej, w sytuacji, gdy na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego dowiedziono, że działalność ta miała charakter zawodowy, podejmowane działania cechowała powtarzalność oraz podporządkowanie zasadzie racjonalnego gospodarowania, a także uczestnictwo w obrocie gospodarczym, zarobkowy charakter działalności oraz zamierzona jej ciągłość

- art. 20 ust. 1 i 3 ustawy systemowej, przez niewłaściwą wykładnię polegającą na odniesieniu się przez Sąd do wysokości zadeklarowanej podstawy wymiaru składek, która to powinna rzutować na ocenę, czy prowadzenie działalności gospodarczej miało charakter pozorny, w sytuacji, gdy zadeklarowana przez płatnika podstawa wymiaru w kwocie mieszczącej się w granicach przewidzianych przez ustawę nie podlega weryfikacji i nie musi być adekwatna do uzyskiwanego faktycznie przychodu, zaś sam organ rentowy rozpowszechniał w dacie zarejestrowania przez odwołującą się działalności gospodarczej korzyści jakie dla prowadzących działalność gospodarczą mają powstać w przypadku deklaracji wyższej podstawy wymiaru składek, co w niniejszej sprawie ZUS kwestionuje i upatruje w w/w deklaracji czynności pozorowane mające w zamiarze wyłącznie pozyskanie korzyści materialnej przez odwołującą się.

2) naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i nieprawidłową ocenę zeznań świadków, mimo, że były one spójne, wyczerpujące i wzajemnie ze sobą korespondowały,

- art. 327¹ k.p.c. poprzez pominięcie w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku i niewyjaśnienia w nim w sposób jasny i logiczny, dlaczego Sąd pierwszej instancji nie dał wiary dowodom ze sprzedaży i zakupów odwołującej oraz treści zeznań odwołującej w zakresie w jakim relacjonowała o prowadzeniu spornej działalności gospodarczej,

- błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę wydanego orzeczenia, który polegał na błędnym ustaleniu, że:

- prowadzona przez odwołującą działalność gospodarcza nie była faktycznie wykonywana i miała charakter pozorny, podczas gdy A.W. w sposób szczegółowy w toku postępowania wyjaśniającego przed ZUS, jak również sądowego wykazała fakt prowadzenia tej działalności gospodarczej, jej ciągłość, zorganizowany i zarobkowy charakter oraz wszelkie cechy jej faktycznego prowadzenia,

- rozpoczęcie działalności gospodarczej przez odwołującą nie było działaniem konsekwentnym i przemyślanym pod względem ekonomicznym i finansowym, podczas gdy odwołująca wykazała, że działalność przynosiła dochód oraz że w jej zakresie dokonywała czynności zwyczajowych dla przedsiębiorców, w tym wykonywała ją osobiście, ponosiła koszty i daniny publiczne oraz odprowadzała należne składki.

Ponadto, wniesiono o:

- przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., że skarga jest oczywiście uzasadniona i w sprawie występuje konieczność rozważenia istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania „Czy organ prowadzący postępowanie w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym może od początku podejmowanych przez siebie czynności sprawdzających prowadzoną przez Ubezpieczonego działalność gospodarczą zakładać nieuczciwość po stronie Ubezpieczonego i prowadzić przedmiotowe czynności przy założeniu takiej nieuczciwości, czy też w takim przypadku ma zastosowanie domniemanie uczciwości po stronie Ubezpieczonego,

które w trakcie postępowania zostaje przez organ obalone lub potwierdzone stosownymi dowodami”.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podkreślono, że kwestia ta nie została dotychczas rozstrzygnięta w orzecznictwie w sposób jednoznaczny, stąd konieczność rozpoznania niniejszej skargi kasacyjnej. Zdaniem odwołującej, w niniejszej sprawie organ od początku prowadził działania wychodząc z założenia, iż prowadzona przez nią działalność gospodarcza była jedynie pozorna, a sama odwołująca postępowała w sposób nieuczciwy. Założenie to bez wątplenia oddziaływało na tok postępowania dowodowego w sprawie, w tym zgromadzone i przedstawione dowody, a w konsekwencji również na rozstrzygnięcia sądów.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (w zw. z tym, że nie spełnione zostały przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania, o oddalenie skargi kasacyjnej w całości oraz o orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego - zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg

ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z 15 czerwca 2023 r., III USK 275/22, podkreślił, że przepis mający być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego również w ramach istotnego zagadnienia prawnego, musi należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211; z dnia 28 lutego 2012 r., I PK 122/11, LEX nr 1215113), gdyż nie może stanowić okoliczności uzasadniającej wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej konieczność rozstrzygnięcia problemu prawnego dotyczącego określonego przepisu, którego naruszenie nie jest podstawą tej skargi (także postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III USK 303/22, LEX nr 3602786). Skarżąca formułując zagadnienie prawne nie odwołuje się do żadnego przepisu prawa, co powoduje, że przedstawione „zagadnienie prawne” jest zwykłym pytaniem do Sądu Najwyższego, czego jednak ani podstawy przedsądu ani podstawy skargi kasacyjnej nie przewidują. Z powyższego względu tak skonstruowana podstawa przedsądu nie mogła odnieść skutku.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, Nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in.

postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona. O ile jednak dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03).

Strona skarżąca nie przedstawiła jakiejkolwiek argumentacji, która mogłaby uzasadniać oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej. Należy podkreślić, że wskazane w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2012 r., I UK 414/12). To, co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi, nie może być jednocześnie ujmowane jako inna podstawa przedsądu z uwagi na to, że jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą czy drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2012 r., I UK 118/12). Zatem nie do pogodzenia z oczywistą zasadnością skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11). Pełnomocnik strony skarżącej nie może powoływać się na wewnętrznie sprzeczne przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i oczekiwać, że Sąd Najwyższy „wybierze” sobie przesłankę, która akurat będzie „pasowała” do okoliczności danej sprawy.

Zwłaszcza, gdy nie przedstawiono choćby cienia argumentacji mogącej uzasadnić oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

M.G.

[a.ł]